

Said Nursî ve liberaller

“1907 senesi idi ki, Kürdistan’ın yalçın, sarp ve demir görünüşlü dağlarının ardından bir güneş gibi doğmuş olan Said-i Kürdi adında, yaradılışının nadir eserlerinden sayılan, ateş parçası bir zekânın, İstanbul ufuklarında görüldüğü haberi etrafa yayıldı”. İctihat Yayınevi sahibi Ahmet Ramiz, Said Nursî’nin İstanbul’a gelişini bu şekilde tasvir etmişti.

Said Nursî eğitimsizlikle öldürülmek istenen Kürdistan’a mektepler açtırmak için İstanbul’a gelmiş ve II. Abdülhamit’e yazmış olduğu dilekçesinde bu taleplerini dile getiriyor ve padişahla görüşmek istiyordu. Said Nursî, padişahla görüşme talebinde ısrar edince önce hapishaneye daha sonrada tımarhaneye atılmıştı. Abdülhamit’in istibdadı ona tımarhaneyi, meşrutiyet dönemi de hapishaneyi mektep yapmıştır.

Mutlakiyet-Meşrutiyet-Cumhuriyet dönemlerinde yaşamış insanlardan biri olan Said Nursî engin bir tecrübe birikimine sahiptir. Özgürlük ve İnsan hakları konusunda her üç dönemde de savunduğu düşüncelerden kesinlikle taviz vermeyen **Said Nursî bir İnsan Hakları ve Özgürlük kahramanıdır.**

II. Abdülhamit döneminin baskıcı, despotik hareketlerine karşı çıkan Said Nursî, özgürlüğün terör estiren, ırkçı ve baskıcı yönetimine karşı da aynı duyarlılığı göstermiştir.

Said Nursî aynı çizgi ve ilkelerini **Cumhuriyet dönemindeki tek parti diktasına karşı da sürdürür.** Abdülhamit dönemindeki İttihatçılar, İttihatçılar döneminde Ahrar Fırkası’nı, Cumhuriyet döneminde ise CHP’ye karşı DP’yi desteklemesindeki temel espri aynıdır. Baskı, şiddet, terör, hak ihlali üreten, yasaklar dayatan yönetime karşı **özgürlüğü, eşitliği, insan haklarını koruyan, hoşgörü ve muhabbetin kapısını açan**, katılımcılığı benimseyen yönetimlerin desteklenmesi gerektiğini Said Nursî’nin siyaset anlayışının temel unsurlarını oluşturmaktadır.

Bu yönüyle, Said Nursî’nin siyaset anlayışını belirleyen temel unsurlar ile günümüz liberal demokratların siyaset anlayışlarını belirleyen temel unsurlarda bir benzerlik olduğu açıktır. Mehmet Altan’ın “İlkelerime uyan siyasi hareketi/hareketleri desteklerim” anlayışı ile Said Nursî’nin Mutlakiyet, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerindeki siyasi tercihlerini belirleyen ilke ve prensipleri arasında bir paralellik olduğu görülmektedir. Yine Ahmet Altan’ın 17 Şubat 2008 Pazar günü Taraf gazetesinde “AKP ve liberaller” konulu tatlı sert üslupla yapmış olduğu analiz ile Said Nursî’nin baskıcı ve despotik yönetimlere ve gelenekselliği savunan ulemaya karşı çıkışındaki esprilerin ana temellerinin aynı olduğunu gördüm.

Özgürlüğü, kimsenin kimseye baskı uygulamamasını, insan haklarının korunması ve garanti altına alınması, herkesin doğal hukuka göre meşru olan hareketinde serbest olması şeklinde tanımlayan Said Nursî, başındaki sarığı ve sırtındaki cüppesiyle tüm baskı, işkence ve zehirlenmelere rağmen insan hak ve özgürlüklerin savunucusu olmaktan geri kalmamıştır.

Ekmeksiz yaşayacağını, ama hürriyetsiz yaşayamayacağını söyleyerek Abdülhamit'in bahşişini ve Mustafa Kemal'in Şark Vilayetleri Umum Vaizliği tekliflerini reddederek insan hak ve özgürlüklerinin araç değil amaç olduğu, aydın ve ulemanın kendi atmosferi için özgür olması gerektiği vurgusunu yapmıştır.

Ahmet Altan'ın tatlı ve sert üslubunu barındıran yazısının sonlarındaki "Başbakan yaptığı bir konuşmada liberal bir aydını azarlamış," cümlesi de bazı aydınların nasıl işlevsiz hale geldiğini göstermektedir. Eğer aydınlarımız kendine özgü atmosferlerini oluşturmayı başaramazsa bu azarlanmanın sık sık yapılacağına delalet etmektedir.

Aydınlar, özgür bir hareket alanı bulunmadığı takdirde dönemin siyasi gücünün hegemonyası altına gireceği Türkiye'nin aydın ve siyaset tarihi tanıklık yapmaktadır. Teoride ilke ve prensip sahibi olan liberal aydınlarımız, ilke ve prensiplerinin siyasi yönetimlerinin programlarına benzeyerek değil, siyasi yönetim programlarını ilke ve prensiplere uygun hale getirilmesi için çaba ve gayret sarf etmelidirler. Aksi takdirde sürekli azarlanmayı hak edeceklerdir. Bu anlamda kendine özgü özgür bir ortam tesis etmeyi başaran aydınların siyasi iradenin telkinlerinden en az etkilenen kişiler olduğunu söylemek mümkündür.

Mutlakıyet-Meşrutiyet-Cumhuriyet dönemlerindeki siyasi yönetimleri bir aydın olmanın sorumluluğuyla eleştiren, **insan hak ve özgürlüklerinin çatısını yükseltmek için gayret sarf eden Said Nursî'nin** bu noktadaki devamının liberal aydınlar olduğu düşüncesindeyim. Çünkü bunlar siyaset mekanizmasını ve hak ihlali üreten devlet kurumlarını tabusuz, çekinmeden ve özgürce eleştirebilmekte ve her dönemde kendileri için vazgeçilmez ilkeleri kriter olarak yapmaktadır. 28 Şubat sürecinde en tutarlı ve dik tavrı liberal aydınların koymuş olması onların ilke/ilkeler endeksli bir anlayışa sahip olduğunu göstermektedir. Bunların siyasi yönetimlere karşı duruş ve yerlerini belirleyen, partinin kimliği/kimlikleri değil kendilerinin ilkeleri olmuştur. Tıpkı Nursî'nin her üç dönemde kendi siyasi yerini belirleyen değerleri çerçevesinde belirlemiş olduğu ilke ve prensipleri olduğu gibi...

Emrullah BEYTAR

Taraf, 20.2.2008